

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора економічних наук, професора, професора кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного
університету Монастирського Григорія Леонардовича
на дисертаційну роботу Кудим Ольги Вікторівни «Формування та
розвиток ринку медичних послуг національної економіки», подану на
здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»**

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими
програмами, планами, темами.**

Актуальність дослідження формування та розвитку ринку медичних послуг національної економіки зумовлена зростанням ролі охорони здоров'я як ключового чинника забезпечення соціально-економічного розвитку держави, підвищення якості людського капіталу та конкурентоспроможності національної економіки. У сучасних умовах система охорони здоров'я перебуває під впливом складних трансформаційних процесів, пов'язаних із демографічними змінами, старінням населення, поширенням хронічних захворювань, розвитком медичних технологій, цифровізацією суспільства та необхідністю забезпечення рівного доступу населення до якісних медичних послуг.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває для України в умовах реалізації реформ системи охорони здоров'я, спрямованих на впровадження нових механізмів фінансування медичних закладів, підвищення ефективності використання ресурсів, розвитку конкуренції між надавачами медичних послуг та удосконалення взаємодії державного, комунального і приватного секторів. Водночас процеси воєнного стану, значні міграційні втрати населення, руйнування медичної інфраструктури та зростання потреб у медичній допомозі створюють додаткові виклики для функціонування та розвитку ринку медичних послуг.

Крім того, інтеграція України до європейського економічного та соціального простору вимагає адаптації національної системи охорони здоров'я до сучасних міжнародних стандартів, удосконалення механізмів управління якістю медичних послуг, розвитку медичного страхування, цифрових сервісів та інноваційних моделей організації медичної допомоги. У цих умовах особливого значення набуває формування науково обґрунтованої концепції розвитку ринку медичних послуг, яка б забезпечувала баланс економічної ефективності, соціальної справедливості та доступності медичної допомоги для населення.

Таким чином, необхідність вирішення теоретичних, методичних і практичних питань формування та розвитку ринку медичних послуг, а також потреба у вдосконаленні механізмів його державного регулювання та функціонування в умовах трансформації національної економіки визначають актуальність теми дисертаційного дослідження та її значущість для економічної науки і практики.

Дослідження пов'язане з науковими темами, що виконувалися у межах науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету, а саме у межах науково-дослідних тем: «Механізм активізації бізнес-середовища як суб'єкта трансформації міст України на засадах сталого розвитку та впровадження смарт-технологій (державний реєстраційний номер 0119U101365) в частині обґрунтування підходів до розвитку ринку медичних послуг регіону як підсистеми його збалансованого розвитку; «Формування медико-прикладного інструментарію управління розвитком закладів охорони здоров'я в умовах війни та повоєнного відновлення» (державний реєстраційний номер 0123U101891) в частині напрацювання пропозицій щодо використання інструментів моніторингу ринку медичних послуг, міжсекторного партнерства, управління та контролю якості надання медичних послуг; «Конкурентне позиціонування закладу охорони здоров'я на ринку медичних послуг» (державний реєстраційний номер 0123U104336) в частині обґрунтування інформаційно-аналітичного забезпечення процесу

конкурентного позиціонуванні закладу охорони здоров'я на ринку медичних послуг; «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформації» (державний реєстраційний номер 0123U103562) в частині обґрунтування концептуальних засад конкурентоспроможного розвитку ринку медичних.

Особистий внесок дисертанта в отриманні наукові результати.

Оцінюючи дисертаційну роботу Кудим О.В., можна зробити висновок, що результати дослідження є актуальними. Дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто автором на високому теоретико-методичному рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують завдання поглиблення теоретико-методичних засад і прикладних інструментів удосконалення формування та розвитку ринку медичних послуг національної економіки в умовах сучасних викликів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується ґрунтовним аналізом наукових праць з позицій системного підходу в економіці, застосуванням класичних положень теорій національної економіки, використанням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, адекватним підбором та аналізом значного масиву офіційного статистичного та фактологічного матеріалу функціонування суб'єктів ринку медичних послуг, успішною апробацією наукових розробок.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження.

Результати дослідження характеризуються наявністю елементів наукової новизни, серед яких варто виокремити наступні основні здобутки автора:

- обґрунтовано концептуальну модель розвитку ринку медичних послуг національної економіки як цілісної, багаторівневої та динамічної архітектури;
- удосконалено науковий підхід до дослідження формування ринку медичних послуг, як соціально-економічної та інституційно-регульованої системи;
- окреслено процесний підхід до формування ринку медичних послуг та визначено – понятійно-категоріальний апарат дослідження ринку медичних послуг в частині визначення сутності «кон'юнктури ринку медичних послуг»;
- сформульовано організаційно-наукові підходи до геопросторової декомпозиції ринкового середовища та організаційно-регуляторний інструментарій розбудови міжсекторного партнерства в охороні здоров'я як ключового фактору забезпечення якості та стійкості галузі в умовах воєнного стану із системою ключових індикаторів ефективності (KPI);
- обґрунтовано інституційне забезпечення ринку медичних послуг та системне представлення ринку медичних послуг;
- визначено організаційно-наукові та методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності ринку медичних послуг, організаційно-методичний підхід до розрахунку трикомпонентного інтегрального індексу якості за методом середньогометричного зважування субіндексів інституційної відповідності, клінічної ефективності та пацієнтоорієнтованості;
- запропоновано інструменти диверсифікації ризиків на основі автоматизованого розщеплення платіжних пулів та напрями інституційних зрушень у структурі витрат ринку медичних послуг, спричинених процесом автономізації закладів охорони здоров'я.

Повнота опублікування основних положень дисертації.

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 17 наукових працях.

Профіль публікацій та зміст наукових праць повністю відповідають встановленим вимогам до комплексного викладу результатів дисертації, відповідно до академічних стандартів для отримання ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Теоретична та практична значущість отриманих результатів дослідження.

Теоретична значущість результатів дослідження полягає в поглибленні та розвитку наукових положень щодо сутності, структури та закономірностей функціонування ринку медичних послуг у системі національної економіки. У межах дослідження уточнено понятійно-категоріальний апарат, розкрито економічний зміст ринку медичних послуг, визначено його місце і роль у відтворенні людського капіталу та забезпеченні соціально-економічного розвитку держави.

Результати дослідження сприяють подальшому розвитку теоретичних засад формування та розвитку ринку медичних послуг шляхом систематизації чинників його трансформації, обґрунтування принципів функціонування, виявлення особливостей взаємодії суб'єктів ринку та вдосконалення науково-методичних підходів до оцінювання його ефективності. Розроблені теоретичні положення можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень у сфері економіки охорони здоров'я, державного регулювання та розвитку соціальної інфраструктури.

Практична значущість отриманих результатів полягає в можливості їх використання органами державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання у сфері охорони здоров'я, а також науковими та освітніми установами для вдосконалення механізмів формування і розвитку ринку медичних послуг, що підтверджено відповідними довідками про впровадження. Запропоновані в роботі рекомендації можуть бути використані під час розроблення державної та регіональної політики розвитку системи охорони здоров'я, формування стратегій функціонування закладів охорони

здоров'я, удосконалення механізмів фінансування медичних послуг, підвищення ефективності управління ресурсами галузі та забезпечення доступності й якості медичної допомоги населенню.

Практичне впровадження результатів дослідження сприятиме підвищенню ефективності функціонування ринку медичних послуг, розвитку конкурентного середовища, залученню інвестицій у сферу охорони здоров'я, впровадженню інноваційних та цифрових технологій, зміцненню фінансової стійкості закладів охорони здоров'я та покращенню показників здоров'я населення як важливого чинника економічного розвитку країни.

Також практичне застосування матеріали авторських досліджень знайшли у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету, зокрема, в ході проведення лекційних і практичних занять з дисциплін «Економічне та фінансове забезпечення діяльності закладів охорони здоров'я» освітньо-професійної програми «Менеджмент закладів охорони здоров'я»; «Публічна політика та врядування» для підготовки здобувачів освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» на другому (магістерському) рівні вищої (довідка № 126-26/1158 від 12.05. 2026 р.)

Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення матеріалу.

Аналіз змісту та структури дисертаційної роботи, викладених в ній теоретичних положень, науково-методичних і прикладних розробок, дозволяють оцінити її позитивно. Вона за своїм змістом повністю відповідає меті та поставленим завданням дослідження. Робота викладена у логічній послідовності, літературною українською мовою, оформлена у відповідності з вимогами.

Результати дослідження належним чином висвітлені у фахових наукових статтях, матеріалах конференцій, інших виданнях.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Текст кваліфікаційної роботи Ольги Кудим на тему: «Формування та розвиток ринку медичних послуг національної економіки», за результатами перевірки текстових запозичень, не містить жодних нецитованих запозичень та відповідає принципам академічної доброчесності. Усі посилання в роботі зроблені з дотриманням норм законодавства про авторське право та суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження.

Разом із тим, результати дослідження характеризуються положеннями, які носять дискусійний характер, а саме:

1. На рис. 1.4 (с. 55) автор наводить ознаки медичної послуги як об'єкта ринкових відносин, де серед специфічних ознак наводить такі, як «державне регулювання» та «вплив на людський капітал». На нашу думку, державне регулювання не є ознакою медичної послуги, оскільки вона буде існувати й без державного регулювання як об'єктивна потреба людської цивілізації, а інструментом впливу на соціальну спрямованість та адресність медичних послуг. Вплив на людський капітал є загальною ознакою будь-якої послуги, оскільки послуги, які і ринок загалом, не існують поза суспільним середовищем, центральним елементом якого є людина.

2. У дисертації ринок медичних послуг розглядається як єдина економічна система, проте дещо недостатньо деталізовано його сегментну структуру (первинна, спеціалізована, високоспеціалізована допомога, профілактичні та реабілітаційні послуги). Дискусійним є питання щодо доцільності застосування єдиного підходу до регулювання різних сегментів ринку, які мають відмінні механізми формування попиту та пропозиції.

3. Попри аналіз сучасних тенденцій функціонування сфери охорони здоров'я, потребує більш ґрунтовного дослідження вплив воєнного стану, європейської інтеграції, внутрішньої та зовнішньої міграції населення,

зростання потреб у реабілітаційних і психологічних послугах на структуру та перспективи розвитку ринку медичних послуг в Україні.

4. Автором запропоновано напрями розвитку конкурентного середовища на ринку медичних послуг, однак потребує додаткової аргументації питання щодо оптимального балансу між державним регулюванням, ринковою конкуренцією та соціальними гарантіями населення. Відкритим залишається питання меж комерціалізації медичних послуг у соціально орієнтованій економіці.

5. У дисертації наведено окремі приклади зарубіжних моделей організації ринку медичних послуг, проте недостатньо досліджено можливості їх адаптації до українських реалій. Дискусійним залишається питання перенесення інструментів фінансування, страхування та управління якістю медичних послуг, які функціонують в економічно більш розвинених країнах, на вітчизняний ринок з урахуванням його інституційних особливостей.

Проте, незважаючи на дискусійні моменти, відзначимо, що вони не мають істотного впливу на отримані результати дослідження та не зменшують його прикладного значення.

Тема дисертації є актуальною, а сама робота – завершеною науковою працею, виконаною особисто здобувачем на високому науковому рівні, в якій отримано нові, науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують завдання поглиблення теоретичних засад, науково-організаційних підходів та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення формування та розвитку ринку медичних послуг національної економіки.

Новизна висновків і практичних рекомендацій, викладених у дисертації, дають підстави оцінити роботу як вагомий науковий внесок.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Кудим Ольги Вікторівни «Формування та розвиток ринку медичних послуг національної економіки» за своїм змістом і структурою є завершеним самостійним науковим дослідженням. Відповідає

спеціальності 051 «Економіка», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами і доповненнями), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Автор дисертації Кудим Ольга Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

**професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного
університету, доктор економічних наук,
професор**

Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

